

UČITELJSKI TOVARIŠ.

Glasilo

„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Izdavatelj in urednik:

Andrej Žumer,

nadučitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik.

Št. 21.

Ljubljana, 1. listopada 1891.

XXXI. leto.

Vsebina: Deželna učiteljska konferencija. — —z—: Risarski pouk na obrtno-nadaljevalnih šolah. — J. Marn: Knjiga Slovenska. — Listek. — Književnost. — Naši dopisi: Iz državnega zbora. — Iz krškega okraja. — Z Brda. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica uredništva.

Deželna učiteljska konferencija.

XI.

Zborovanje c. kr. okrajnih šolskih nadzornikov.

Za četrti dan kimovca je povabil deželni šolski nadzornik g. Jožef Šuman vse gg. c. kr. okrajne šolske nadzornike k skupnemu posvetovanju gledé nadzorniškega službovanja. Najprvo so se dogovorili, kako jim je v bodoče postopati pri nadziranji šol. Za tem je bil pogovor o nekaterih uradnih spisih in se je pri tej priliki sklenilo vložiti na višje šolsko oblastvo prošnjo za natančno in končno določitev: „ali se zapišejo tisti otroci, ki so drugje na hrani in stanovanju v šolsko matriko tam, kjer so na hrani in stanovanju, ali tam, kjer so doma“. — Na dnevnem redu je bilo tudi posvetovanje, kako naj nadzorniki sestavljajo glavno poročilo in se je po nasvetu g. prvomestnika sklenilo, da naj se v prihodnje gledé statističnih podatkov ravnaajo vsi po stanji od

dné 1. rožnika in za ponavljalne šole pa od dné 31. sušca. Dalje so se pogovarjali, kako se imajo v bodoče sestavljati kompetenčne tabele prosilcev za izpraznjene službe. Sklene se, da morajo v prihodnje učitelji večrazrednih šol svoje prošnje za službe pótém šolskega vodstva vložiti, ne pa kar naravnost na okrajni šolski svét. — Deželnemu šolskemu svétu se predloži načrt za domače učiteljske konferencije na večrazrednicah in dalje inštrukcija, kako se imajo pisati v bodoče uradni spisi. — Gledé vprašanja, s kolikimi „komaj zadostno“ in „nezadostno“ je učenec nesposoben za bližnji višji razred oziroma oddelek, sklene se, da bodi ta sodba prepuščena učitelju samemu, ker se to težko natančno določiti da. — Gledé pouka v risanju se določi, da naj stigmografični zvezki v zmislu inštrukcije za ta pouk v višjih razredih odpadejo. — Dalje se je izrazilo pomilo-

vanje, da okrajni šolski nadzorniki nimajo znižane vožnje po železnici, kakor jo imajo državni uradniki ter se izrazi želja, da bi vis. c. kr. deželni šolski svet blagovolil delovati na to, da bi bili okrajni šolski nadzorniki v tem oziru jednopravni z državnimi uradniki. Da morajo na Kranjskem okrajni šolski nadzorniki poleg nadzorniške službe še službo učiteljsko opravljati, o tem se je tudi temeljito obravnavalo in sklenilo delovati na to, da bi v bodoče okrajne šolske nadzornike nadomestovali namestni učitelji, kakor je to po mnogih drugih deželah v navadi. Z iskreno željo, da bi se okrajni šolski nadzorniki še večkrat, znabiti vsako leto zbrali v tako posvetovanje, zaključí g. prvomestnik zborovanje.

Risarski pouk na obrtno-nadaljevalnih šolah.

I. Praktični učni navod.*)

Risanje je najvažnejši predmet obrtno-nadaljevalnih šol, kakor razvidimo iz dotičnega učnega črteža, ki je gledé risanja mnogo obširnejši, kakor oni meščanskih šol. Saj je pa tudi risanje podstava raznim obrtnim in sicer ne le stavbinskim (zidar-skim, tesarskim, mizarskim in ključničarskim), ampak tudi krojaškim in čevljskim.

Dandanes imajo po večjih mestih tudi že strokovne risarske šole za krojaštvo in čevljarstvo, v katerih učenci ne rišejo le vzorcev za obleko in obutev, ampak se učé tudi anatomije. Čevljski učenci rišejo gole noge, potem mišice in okostja pravilno in spačeno (nenormalno) zraščениh nog in na podstavi teh narisov narejajo kopita in obuvala, kajti nikdar se ne sme noga po čevlji ravnati, ampak čevlji po nogi. Za sleharno nogo je tudi treba posebnega kopita, ker niti dve si nista jednaki. Pri mladih ljudeh se s slabimi čevlji celo pokvarijo noge, pri odraslih pa narejajo kurja očesa.

V obrtno-nadaljevalnih šolah sicer niso učenci ločeni po obrti, (ker to so elementarne obrtne šole, ki se ustanovljajo tudi v malih mestih in trgih), vendar imajo

učenci najvišjega razreda pri strokovnem risanju ločen in dotični obrti primeren pouk. Ker pa učitelju primanjkuje časa, razlagati narise za vsako obrt posebej na šolski tabli, morajo učenci pri strokovnem risanju v obrtno-nadaljevalnih šolah največ risati po predlogah. V prvem razredu pa se učé rokodelski učenci skupno prostoročnega (ornamentnega) in geometriškega (konstruktivnega) risanja. Učenci, ki niso hodili nič ali prav malo v ljudsko šolo, počéujejo se v posebnem pripravljalnem tečaju v čitanji, v pisanji, v računstvu in nekoliko tudi v početnem risanju. Kjer ni veliko rokodelskih učencev, se lahko tudi prvi in drugi razred pri risanju združi.

Zaradi obširnega učnega črteža, katerega tudi objavimo v drugem delu tega članka, je mogoče učni smoter v celem obsegu doseči le šolam v večjih mestih, kjer so združene z realkami, kajti, tam imajo navadno bolj pripravljene učence, ki so večinoma dovršili vsaj petrazredne ljudske šole. Na deželi pa je mogoče v obrtno-nadaljevalnih šolah vsled pičlo odmerjenega časa in slabo pripravljenih učencev le pri najboljšem šolskem obiskovanji*) doseči približno predpisani učni smoter.

*) Kratki učni navod za risarski pouk na obrtno-nadaljevalnih šolah je izdalo tudi vis. c. kr. naučno ministerstvo z naredbo dne 9. vel. srpana 1873. l. (natisnen v zbirki šolskih zakonov za Kranjsko str. 173).

*) Zaradi tega je treba strogo postopati pri zamudah. Ker obrtni red z l. 1859. in l. 1883. po § 133. zaničnim mojstrom prisoja kot najmanjšo kazen 10 gld., naj šolsko vodstvo ali c. kr. okrajno glavarstvo v začetku leta opozori mojstre s posebno okrožnico,

Tu naj se risarski učitelj drži nastopenega navodila:

1. V pripravljalnem tečaju se goji prostoročno risanje kakor v ljudski šoli, toda brez pik. Učencem naj se prilično razlaga tudi merstveno oblikoslovje. Pouk je skupen.

2. V prvem tečaju rišejo rokodelski učenci ravne ornamente, in sicer a) po učiteljevem navodu, razloženem na šolski deski; b) po predlogah meandre (sestavljenih iz raznih križkražčrt = Zickzacklinien), rožice (rozete), palmete, arabeske i. t. d. Narisi naj se izvršujejo v veliki meri.

Pri geometriškem risanju naj se učenci najprvo priučé najpotrebnejših konstrukcij (načrtovanja vsoprednic, navpičnic, delitve in meritve prem, kotomerstva) in na podlagi teh načrtovanja raznih likov (trikotnikov, štiri- in mnogokotnikov, elipse, spiraljke). Učitelj naj jim razloži tudi omaljeno merilo. Nadalje naj rišejo skladne in podobne like po merilu, uče se naj tudi like razumno povečati ali pomanjšati. Risanje geometriških ornamentov po predlogah. Meritev ploščin. Ako čas pripušča in ako so učenci sposobni, uče naj se tudi meritve teles in nauk o projekcijah; drugače pa pride to v drugem tečaju na vrsto.

Pouk mora biti razven risanja geometriških ornamentov skupen. Ako je šolsko obiskovanje neredno, naj rišejo učenci toliko časa ornamente po predlogah, da se vsi zberó.

3. V drugem tečaju se goji večinoma strokovno risanje. Prej pa moramo učencem razložiti nauk o projekcijah in sicer zaradi pomanjkanja časa le kot nazorni nauk brez znanstvene podlage. Učitelj jim razloži in na tabli nariše po merilu očrte in načrte geometriških teles po modelih. Kasneje rišejo učenci sami po modelih. To se najlaže izvrši, ako učenec napravi

da bode steharnega mojstra zadela gornja kazen, kateri bode dobil v teku jednega šolskega leta t. j. v 7 mesecih trikrat mesečna svarila. Posvari naj se sleharni mojster, čegar učenec je zamudil $\frac{1}{4}$ ali več šolskih ur v meseci. Le na ta način je mogoče kaj doseči in strogost je potrebna, ker so te šole primerno jako drage naprave.

Pis.

najprvo po opazovanji prostoročni obrisek (skico) modéla ter zraven zapiše dotično mero. Potem naj izdela na risarskem popirji natančen načrt in očrt z risarskim orodjem. Učenec sedaj ne rabi ne modela ne predloge; še le ko je gotov, dobi zopet modél v pregled, da popravi napake. Nazadnje se mu pokaže tudi dotična predloga, da primerja svoje delo z vzornim. Mehanično posnemanje tehniških predlog je brez koristi. Ako učenec riše po predlogi, naj jo vselej poveča ali pomanjša. Tudi ne sme nikdar meriti po predlogi, ampak mere posname iz napisov in tudi na svojem narisu napiše potrebne mere (kóte). Kotiranje se mora izvršiti natančno in razločno, tako, da so zaznamovane vse razsežnosti (dimenzije). Učenec naj nariše še pročrte (stranske ogleda, profile) in sicer tudi take, katerih ni na predlogah. Posebno važno je podrobno risanje posameznih strojevih delov; s tem učenec najbolje pokaže, da naris umé in da bode v delarni znal tudi po narisu delati.

Za podrobno načrtovanje (detailiranje) so posebno pripravi listi VI., VII., XXXI. in XXXVI. iz izvrstnega navoda „Hesky, Anleitung zum Zeichnen einfacher Objecte des Bau- und Maschinenfaches, I. und II. Theil,“ cena 14 gld. 80 kr. To je popularna razprava, ki zadostuje vsem tehničkim in pedagoškim zahtevam, katero rabijo tudi na meščanskih in rokodelskih šolah. Z njo učence napeljujemo, da razumejo raznotere stavbinske črteže in da se morejo sami nadalje izobraževati s pomočjo strokovnih časnikov in knjig. Predrisi na listih II, III, XXII in XXXV so pripravi za posnemanje (kopiranje), vendar se to ne sme mehanično vršiti, ampak tako, kakor je bilo že prej razloženo. Paziti mora učitelj tudi na to, da učenci načrte pravilno kotirajo in lepo opišejo z rond- ali iglasto pisavo. Umetno slikanje stavbinskih načrtov je pa zelo zamudno in nepotrebno, zato naj se opusti. — K tej risarski zbirki je izdal Grögler posebne modéle, ki veljajo 68 gld. Navod k predlogam izide tudi v slovenščini.

Druge važne risarske predloge za stavbinske obrtnike so:

Riewel & Schmidt, Bautechnische Vorlageblätter für Maurer, Zimmerleute, Bautischler etc. Cena 15 gld.

Wiener Bauconstructionen aus dem Gebiete der Maurer-, Steinmetz-, Zimmermanns-, Tischler-, Schlosser- und Spenglerarbeit. 9 zvezkov à 4 gld.

Za geometriško risanje: Wildt J., Vorlagenwerk für geometr. und Projectionszeichnen, cena 3 gld.

Za prostoročno risanje se najbolj priporočajo Herdtleve zbirke, posebno pa „Vorlagenwerk für den Elementarunterricht im Freihandzeichnen“, cena 18 gld.

Čevljarjem se jako priporoča „Gerhart Emanuel, Vorlagen für das Fachzeichnen der Schuhmacher an gewerblichen Fortbildungsschulen. Cena 6 gld. 20 kr.

V c. kr. zalogi šolskih knjig na Dunaji je tudi izšla knjižica z naslovom: „Die wichtigsten Normen über die Organisation der gewerblichen Fortbildungsschulen nebst einem Verzeichnisse der für dieselben zulässigen Lehrmittel und Lehrtexte. Cena 15 kr. Iz te knjižice lahko učitelj še marsikaj izbere za svojo rabo. Najvažnejše in od ministerstva posebno priporočene risarske zbirke so zaznamovane z ** in *.

Za krojaško obrt je izvrstna knjiga „Krojaštvo“ s podobami, ki jo je izdal naš mojster Kunc v Ljubljani.

Pomožne slovenske knjige za učitelja so: „Flis, stavbinski slogi“ in „Pouk o črtežih“ izdalo „Pedagogiško društvo“.

Spretnější učenci naj prineso tudi iz svoje delarne razno orodje in izdelke v šolo, da narišejo pod nadzorstvom učitelja njih očrte, načrte in proreze. Manjše izdelke rišejo učenci v naravni velikosti, večje z omaljenim merilom. Predmet načrtamo na-

vadno v tisti leži, v kateri ga rabimo. Pri stranskem ogledu ali prorezu moramo predmet od nasprotne strani opazovati, tako n. pr. opazujemo pri desnem prorezu predmet od leve strani.

Strokovno risanje za druge obrti, n. pr. čevljarstvo in krojaštvo, vrši se večinoma po predlogah, katere učenci v začetku posnemajo, pozneje pa rišejo predmete svoje obrti v naravni velikosti. Podstava temu je deloma tudi prostoročno risanje. Zaradi tega moramo gojiti tudi še v drugem tečaju ornamentno risanje. Boljši učenci se vadijo z ozirom na njih obrt tudi v slikanji in risanji po mavčnih modelih, posebno slikarji in podobarji. Risanje mreže pa izvršujemo vedno z risarskim orodjem, kajti prostoročno risanje mreže je prezahtudno in zaradi tega nepraktično za obrtnika.*)

Akoravno je s tem dovršena učna svrha obrtno-nadaljevalnih šol, vendar obrtni napredek jako pospešujemo, ako so šolski narisi tudi mojstrom in pomočnikom v potrebi na razpolaganje.

Splošne risarske opazke:

1. Ves teoretiški pouk bodi tako osnovan, da ugaja praktičnim potrebam. a) Za stavbinske in strojniške obrtnike je konstruktivno risanje važnejše, toda vse nepotrebne teoretiške konstrukcije naj se opusté. Učence naj se dovede do tega, da znajo od navadnih predmetov napraviti očrte, načrte, pročrte (profile) in ako čas pripušča tudi perspektivne podobe. b) Za

*) Pri sestavljenih krivočrtnih ornamentih naj se tudi učencem ljudske šole dovoli risati mrežo z orodjem, nikdar pa ne pri premočrtnih, ker potem učenci tiho-tapsko vse z ravnilom zrišejo in prostoročno risanje se spremeni v geometriško, ki pa ni predmet ljudske šole. Risanje na višji stopinji ljudske šole se mora tudi vsled min. naredbe z dné 6. vel. travna 1874. l. vršiti prosto t. j. brez stigem. Akoravno risanje v ljudski šoli ni glaven predmet in nima tiste veljave, kakor jezikovni pouk in računstvo, vendar je za tiste učence, ki postanejo obrtniki, pogostoma jako važen nauk. Učitelj naj se torej potruži, da bode vse predmete učil vedno po najboljši metodi in v zmislu postavno predpisanih določeb; potem bode tudi uspeh gotovo vsikdar dovoljen. — Tudi primerne pisne vaje na nižji in srednji stopinji jako pospešujejo prostoročno risanje. Pis.

malo in umetniško obrt je važnejše prostoročno risanje. Pazi pa naj učitelj, da bodo obrisi natančni, obsenčevanje (Schattirungsweise) naj se izvršuje zaradi pomanjkanja časa na najpreprostejši način. Nepopolne in nenatančne narise ne smejo učenci nikdar z barvami okrasiti.

2. Učitelj mora vedno paziti na to, da na nižji stopinji (v pripravljalnem in I. tečaju) pri risanju prevlada skupni pouk, ki zahteva redno šolsko obiskovanje. Učitelj riše večinoma na šolsko tablo, učenci pa posnemajo te narise. Barve vporabljajo naj učenci le na višji stopinji (v 2. razredu). Pri obarvanji stavbinskih črtežev je umetniška izvršitev postranska reč, zahteva pa se razumljivost in natančnost konstrukcije.

3. Pouk bodi primeren starosti in duševni razvitosti učencev, tako da je raz-

vidno, da so učenci sami in z razumom risali, ne pa mehanično posnemali (kopirali) ali celo rabili učiteljevo pomoč.

4. Učenci naj rišejo večinoma na velik risarski popir in v veliki meri, pogostoma tudi v naravni velikosti. V začetku naj rišejo le s svinčnikom in brez pik, pozneje naj spretnejši učenci prevlečejo (potezajo) črte s tušem. Črtkanje (šrafiranje) naj se opusti, ker je zamudno, črtičaste črte naj se kot polne potezajo z rudečilom (rudečo tinto).

5. Pri geometriških narisih naj učenci zapisujejo k podobi tudi nalogo. Pri ornamentih naj v napisih naznanijo slog.

6. Pri posebnem pouku naj zapiše učencec na naris dan pričetka in dovršitve.

— z —

Knjiga Slovenska

v

XIX. veku.

*

France Cegnar r. 8. dec. 1826 pri sv. Duhu, podružnici matere fare Staro-loške, hodil je v prve šole v Škofji Loki, gimnazijo in licejo dovršil v Ljubljani l. 1849, l. 1851 v službi pri pošti, l. 1853 v Trstu, l. 1854 prestopi k brzojavu, postane višji telegrafist l. 1856 v Pazinu, od l. 1859 spet v Trstu, od l. 1875 kontrolor, nedavno kot nadkontrolor umirovljen živi v Trstu v pokoju. — Na liceji že kot učenec je vredoval šolski list, pri katerem so mu pomagali součenci Svetec, Jeriša, Bohinec, Merhar itd. Po odhodu Cigaletovem na Dunaj je pomagal vredovati Slovenijo l. 1849, katero je l. 1850 prve tri mesece upravljal sam, nato bil podpornik pri Ljubljanskem Listu l. 1850—51, kateremu sta bila vrednika Bl. Potočnik in K. Melcer. Od l. 1860 do 1868 je poučeval slovenščino na Tržaški gimnaziji, prelagal služ-

bene spise vladne, deželni zakonik za Trs in Primorje, svetoval nekaj časa v mestnem zboru, snoval čitalnice in vodil narodna društva slovénka, sodeloval pri Ilirskem Primorjanu in Primorcu, naposled pri Edinosti, dokler je mogel. „Cegnar je prištevatil naj marljivejšim pesnikom, ki ga kinča lepa nadarjenost, milo-domači jezik, uglašena beseda, lahko umljiv slog in doveljna živahnost domišljije“ (cf. Zgod. slov. slovstva str. 176 J. pl. Kleinmayr). Posebej nekoliko opisal in s sliko priobčil ga je L. Ž. t. j. Lovro Žvab v „Dodatek Koledarju in Kažipotu po Trstu za l. 1884“ (str. 35—40).

Javno je popevati jel v Novicah l. 1849: Minljivost stvari — večnost kreposti (l. 7). Slobodno po nemškim. Franc Cegner, sedmošolc. Večer (Lej sonce že niže zahaja št. 25). Fr. Cegner, ud sloven-

skiga zbora. — Slovenija l. 1848: Kosovka deklica (Serbska narodna pesem str. 8). „Sem li, pesem to nekoliko prenarajeno v slovenskim jeziku ukaželnosti izročivši, si kaj proti veličanstvu serbskiga jezika in pesniškiga duha zagrešil, se mi, pravi v opombi, ta izgovor ponudi, de sem slovenskim mladim pesmenikam izvir nedosežne pesniške lepote in izverstnih izgledov samo pokazati hotel, iz kteriga naj, neostrašeni od cirilskih čerk in slovo davši zahodni in posebno nemški že čez in čez dognani poezii, si praviga nadahnutja ter narodnih obrazov in podob čerpati in zajemati ne mudijo. Govori se v nasledni pesmi o prežalostni bitvi med Serblji in Turci 15. Rožnika l. 1389 na Kosovim polju, v kateri je bila cela serbska vojska (armada) pobita ali raztirana in v kateri je tudi serbski knez Lazar takratni vladar z veliko družimi vojvodi poginil. Rano pomeni zgoodej, sečati se ali sprehajati se, razboj ali bojiše (Schlachtfeld); rumen ali rudeč. Mera pesniška je narodna serbska“. C. — Slave oglas (Moj rod mi razperal sovražni je duh, — Sinove mi tlačil Tevtonov napuh, — In zlobna nemškutarska mora itd. str. 144). Hero in Leander (Balada po Šilerju str. 176—184). Franc Cegner.

Novice l. 1849: Planinski lovec (Pasi, pasi mi ovčice, — ki tak ljube, krotke so itd. l. 16). Po Šilerjevim „Der Alpenjäger“. Franc Cegner. — Kresni žarki blagorodnimu, visokočastitimu gospodu gospodu Janezu K. Kersniku, starašinu c. kr. akademiškiga učeliša v Ljubljani, učeniku naravoslovja, pravimu udu krajnske kmetijske družbe itd. o njegovim veselim godu od hvaležnih slovenskih učencov posvečeni 24. rožnika 1849. Kjer častí se modrost, tam se imenuje moj sin. Koseski. — To pesem: „Še v času, ko pod lipo je slovansko — Mladenčev skerbni Oče, Bog Te živi“, ktero je gosp. Cegner zložil in pričo znane množice v šoli slovesno govoril, so krasno natisnjeno gosp. profesorju Kersniku podali njegovi

učenci (str. 109. 111). — Slovenija l. 1849: V spomin Lj. Ellerju, slavnemu slovenskemu godcu (str. 5). V spomin slavniga pesnika Dr. Prešerna (V logu domačim na lipovi veji itd. str. 56). Žalovanje deklice (Oblak poganja — Čez hrastje se itd. str. 100. Po Šilerju). Zlata deklica ali začaran kralj (Pravljica str. 116—124). Kresni žarki prof. J. Kersniku (str. 204 vid. Novice). Jelačiču banu (z geslom po Hom. Od. I. 303: Jako se nosi, častí de tud kdo te pozneje rojenih str. 224). V spomin ranjeiga gosp. Antona Mažgona. Kervolok (Ilir. Vudkodlak. Poslovenil Fr. Cegnar str. 232—336). — Jugoslavske cvetlice. I—XXVII. Nabral Fr. Cegnar: Bulgarci. Starček. Vroki. Filip Sljepac. Gostje. Davorie. Ženitba. Dodola. Kraljeva igra. Hajduki. Vile. Dvor. Igre. Kolo. Post. Pokop. Miloš Obrenovič. Pad Bosne. Lazar. Marko Kraljevič. Djuro Brankovič. Stjepan Dušan. Hiacint Maglanovič. Simeon Milutinovič. Ustaja Serbov. Černi Juri. Bitva na Kosovem polju. Serbske narodne pesmi (str. 340—408). Slovenskim vojakom prišlim iz Ogerskega v Ljubljano 26. oktobra. Svetniki blagoslove delé (Serbska narodna pesem). Ko Kristjanje Turkom v nedeljo žanejo (Serb. nar. pes.). Slovo Hektorja (Po Šilerju „Hektors Abschied“).

Ker je „Pravi Slovenec“, vrednik mu Fr. Malavašič, časih pozabavljal slovenskim pisateljem in domoljubom, ponorčeval se je ž njim v „Sloveniji“ l. 99 menda Cegner: Miklavžev večer je hotel, tako pripovedujejo, Pravega Slovenca parkelj vzeti, češ, ti nisi pravi, marveč krivi Slovenec itd. A na ponižno prošnjo pustil ga je še do novega leta. O novem pa bo šel Pravi Slovenec brez milosti rakom žvižgat. Tako bode konec Slovenca Pravega in mlačnih pesem Kerčmarskega (Gl. 19. l. str. 96: Matevž poj!) zadnje dni leta starega, odzvonilo mu bode prvo uro leta novoga! — Nato je dal Pravi Slovenec obširen žolča poln odgovor v 52. listu pod naslovom: Kdo je krivi kdo pravi Slovenec (cf. Slovenija str. 410), in Fr. Bla-

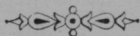
žič očita v odprtem pismu gosp. Fr. Cegnarju ali zlovoljnost ali svojoljubnost, češ, jaz se še le godim, Vi ste že — še ni prav davno — iz gnezda zleteli itd. — Cegnar pa je ponatisniti dal iz Pravega Slovenca Fr. Blažičevo pesem „Tožba“ in vstric svojo „Tolažba“, s pristavkom: Glej 21. in 22. list Pravega Slovenca, kjer je prekrasna Uhlandova pesem „des Sängers Fluch — Kletje pevca“ tako ostudno poslovenjena, da se Bogu vsmili! Pri priložnosti jo hočemo tudi mi posloveniti in v Sloveniji natisniti (str. 408), kar je naslednje leto v istini storil.

Vedež l. 1849: Kaznovano terpinčenje živál (str. 61. I). V oglasu novih bukev z novim pravopisom: Zgodbe in povésti, polne lepih naukov za otroke pa tudi za odrasene ljudi. Spisal Tiln Jaiz. Poslovenil po šest in dvajsetim natisu Franc Cegnar. V Ljubljani 1849. 8. str. 176. „Imenovane bukvice, ki jih je mladi pesnik, Franc Cegnar, prav po domače poslovenil, obsežejo lepo število véstnih, mladosti primerjenih pripovedic, nekoliko vodil zastran osnovanja šole v vasi, zastran zdravja itd. (Vedež str. 24. II). — Campa. Opera v 3 dejanjih, poslovenil Fr. Cegnar. — C. k. knjižnica (Vid. Slovenske Talije I. vezek str. 164).

Slovenija 1850 l. 1—26 tečaj III. Vredoval Fr. Cegnar, izdajatelj in tiskar J. Blaznik. Slovenija Slavi je prvi spev njegov (Stara, preljubljena mati, o veličastnica Slava! itd. str. 4). Pevčeva kletev (Po Uhlandu „des Sängers Fluch“: Tak krasno in visoko en grad je nekdaž stal itd. str. 100). katero je pozneje dokaj pravilnejše olikal. Njegov sostavek je menda tudi „Pad Carigrada“, o katerem pravi: Pri popisovanju tega smo se večidel držali po Hammer-Purgstallu, ki to reč zlo obširno popisuje (str. 52—92). — O krestomatije jugoslavjanske prvem delu t. j.

Cvetje slovenskiga pesništva, sp. Iv. Macun, je (str. 20) koj opomnil: Mi smo bolj izverstno delo pričakovali. Nam sostava ne dopade. Menimo, da bi se tako delo imelo zastopnim možem preden se v natis da, v presojo dati. „Tudi nekaj od Krestomatije“ (str. 29), kjer je povedal vzroke, namreč politiške pesmi, od lju-bezni, ki niso za šolsko mladino, slovniški pogreški itd. Nato je Fr. Cegnar v „Ljubljanskem Časniku“ (str. 32) g. I. Macunu dal odgovor na sostavek: „Neke besede o moji krestomatiji“. — Nasproti g. K. od Savine v Zg. Danici št. 7 je resno zagovarjal tako zvane nove oblike, češ: „Dokler se ni gospod Podgorski zanje potegnul, in očevidno dokazal, da so pravoslovenske, res da so le malo prijatlov štele. Ko je pa on pero zastavil, si je pri nas skorej vse mlade pisatelje pridobil, tudi take, ki so jih popred naj bolj sovražili.. Pišite z novimi ali starimi oblikami, ako je kaj izverstnega, ne bomo Vam zabavljali, timveč brali in Vam pohvalo dali“ (str. 60) itd. —

Ljubljanski Časnik l. 1850 ima Cegnarjevih sostavkov in pesmi na pr.: Černigrob (str. 68). Šillerjeva Marija Stuart iz Schwengs Erläuterungen zu Schillers Werken (str. 80—96). Laž. Prijateljstvo (Po Herderju). Besede županija, nadžupan, nadžupanija (str. 176). Kapela (Pes. po nemškem). Pesmi Dajnkove v slovstvu z nekterimi zgledi (152 itd.). V spomin Klotildi Avmanovi (260). Iz igre „Deborah“ od Mosenthala (str. 108 itd.). — Deborah. Igrokaz v 5 dejanjih, po Mosenthalu poslovenil Fr. Cegnar. C. k. knjižnica (Vid. Slov. Talije I. vezek str. 164). — Pod naslovom: Narodna igra v štirih dejanjih. Spisal Dr. S. H. Mosenthal. Poslovenil Fr. Cegnar. Na svitlo dalo Dramatično društvo v Slov. Talije 52. zvezku l. 1884 v Ljubljani (Slov. Matice. Letopis 1885 str. 379).

L i s t e k.

Jožef Raktelj.

Ker sam v silni skromnosti
Svoj skriva svit,
Naj zdajnosti, potomnosti
Bo tu v izgled odkrit.

S. Gregorčič.

Ribniška dolina je radi svoje lesne obrti in svojih originalnih stanovalcev znana daleč po svetu. Sredi doline pa:

Tam trg mirán je in krasán,
A v trgu dragem — ti!

Tu v prijazni Ribnici živiš Ti, mož, ki zaslužiš povsem, da se Te spomnimo v svojem listu in Ti posvetimo o priliki stalne upokojitve par vrstic. Do pol veka deloval si v šoli in tudi zunaj nje v korist naroda svojega, držeč se vedno gesla:

Dolžán ni samó, kar veléva mu stan
Kar more, to mož je storiti dolžán!

Nadučitelj Jožef Raktelj je bil voditelj ribniški deški štirirazrednici in dekliski dvorazrednici ter je služboval v Ribnici od 19. vinotoka viharnege 1848. leta do svojega umirovljenja dné 30. kimovca t. l. O tej priliki mu je izrekel c. kr. okrajni šolski svet v Kočevji svoje popolno priznanje za njegovo mnogoletno uspešno in vestno delovanje v šoli. Njegove obile zasluge v šoli in zunaj šole je pripoznala tudi občina Ribnica s tem, da mu je podelila dné 25. grudna 1886. leta diplomno častnega občana. Zasluge Rakteljeve oznanjuje nadalje njegovi mnogobrojni učenci: različni doktorji, duhovniki, učitelji, uradniki, trgovci, obrtniki, kmetovalci itd. O njegovih zaslugah govoriti nadalje, reklo bi se nositi rešeta v Ribnico; oglejmo si le malo tek njegovega življenja!

Dné 22. prosinca 1825. leta se je pomnožila obila družina učitelja, orgljavca itd. v Toplicah pri Novem Mestu, Blaža Raktelja za sina, kojega so krstili na ime Jožef. S sedmim letom je začel hoditi Jožef k svojemu očetu v Starem Trgu, kamor je bil ta prestavljen, v šolo. Kmalu potem so prestavili Blaža Raktelja v Moravče, kjer je hodil sin še štiri leta v šolo. Leta 1836. je prišel s svojim očetom zopet nazaj v Stari Trg, kjer je ta ostal v službi do svoje smrti l. 1869. Star kakih dvanajst let, je na koru nadomestoval večkrat svojega očeta, ob nedeljah in praznikih pa je hodil orglat na Križno goro.

Ko je Raktelj dokončal ljudsko šolo doma, dali so ga roditelji v Ljubljano v tretji razred normalke. Po dokončanem četrtem razredu je vstopil v tadanjo malo realko. Ker si je izvolil stan svojega očeta, obiskaval je od 1841. do 1843. leta pripravljalnico za učitelje.

Jeseni leta 1843. je dobil Raktelj službo učitelja in organista v Toplicah, svojem rojstvenem kraju. V kimovci 1846. leta je naredil konsistorijalno preizkušnjo v Ljubljani pri deželnem šolskem nadzorniku, kanoniku Janezu Novaku.

Dné 19. vinotoka 1848. leta so imenovali Jožefa Raktelja stalnim učiteljem na takratni dvorazrednici v Ribnici, kjer je postal 1856. leta nadučitelj in voditelj trirazrednici in 1874. voditelj štirirazrednici.

Dné 22. vél. travna 1869. leta je imenoval naučni minister Raktelja začasnim c. kr. okrajnim šolskim nadzornikom, kojo službo je opravljal do 11. listopada 1870. leta.

Od 1871. do 1888. leta je bil ud c. kr. okrajnega šolskega sveta kočevskega kot zastopnik učiteljstva.

Leta 1878. se je ustanovila v Ribnici dvorazredna dekliska šola, kateri se je postavil Raktelj voditeljem. C. kr. deželni šolski svet ga je imenoval leta 1880. stalnim nadučiteljem.

Dné 28. vél. srpana t. l. je vložil radi starosti in slabega zdravja — padel je nesrečno in se precej poškodoval — prošnjo za stalno umirovljenje, deželni šolski svet je z dném 30. kimovca ugodil njegovi prošnji.

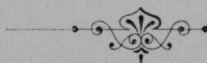
Raktelj je služboval tedaj oseminštirideset let, in od teh celih triništirideset v Ribnici. Na ribniški šoli je delovalo pod njegovim vodstvom 33 učiteljev in 8 učiteljic. — Rakteljevo rodbinsko življenje je vzorno in njegovi otroci zavzemajo častna mesta v človeški družbi. Njegov sin iz prvega zakona je izdelovalec orgelj v Mariboru, najstarejši sin družega zakona Edvard, je umrl učitelj na Robu dné 3. sušca 1884. l., kjer mu je hvaležno ljudstvo postavilo lep spomenik na grobu; drugi sin je drugi učitelj na štirirazrednici v Vipavi; najmlajši Leopold je pel letos novo mašo in je sedaj semeniški duhovnik, hči Barbka je usmiljenka v Ljubljani in Cecilija je učiteljica v nunskem samostanu ravno tam. Doma pri roditeljih je pa dvoje hčerk.

Raktelj nam je vzor učitelja, soproga, očeta in družbenika. Zato ga pa ne ljubijo in spoštujejo le njegovi bivši mnogobrojni učenci, nego vsak, ki pride z njim v dotiko.

Mi mu pa kličemo:

O trosi Bog ti sreče rôž
Na vse poti,
A nam pa daj še mnogo môž,
Môž vrlih kot si ti.

Zc.

Književnost.

Letna šolska poročila. 1. Letno poročilo I. mestne petrazredne deške ljudske šole in obrtne pripravljalne šole v Ljubljani. Na čelu poročila je spis »Šolska knjižnica na I. mestni deški ljudski šoli« sestavil g. I. Belè, ki ima namen pokazati učitelstvu, kako naj so urejene šolske knjižnice s pridejanim imenikom (po strokah) vseh doslej izšlih slovenskih knjig, ki so sposobne za otroške knjižnice. Skupaj je imela knjižnica 886 zvezkov. Ta šola je imela na konci šolskega leta 423 učencev. Samo slovensko jih govori 404, slovensko in nemško 18, slovensko in laško 1. V Ljubljani jih stanuje 371, zunaj pa 52. Za višji razred, oziroma za izpust je sposobnih 325 (= 77%), nesposobnih 93, neizprašanih je ostalo 5. Pripravljalnica za obrtno šolo je imela 118 rokodelčičev, izmed kojih jih govori 115 samo slovensko in 3 pa slovensko in nemško. Poučevali so na tej šoli gg. Žumer Andrej (nadučitelj), Trček Mihael (veroučitelj), Kumer Valentin, Maier Josip, Belè Ivan, Travnar Josip, Furlan Jakob, Josin Maks, Armic Josip.

2. Letno poročilo II. mestne petrazredne deške ljudske šole v Ljubljani. Število učencev na konci leta 558. Slovensko jih govori 534, le nemško 2, slovensko in nemško 22. Za višji razred je bilo sposobnih 366 (= 66%), nesposobnih 185, neizprašanih 7. Pripravljalnica in obrtno šolo je obiskovalo 119 rokodelčičev, med kojimi sta govorila 2 le nemški, vsi drugi pa le slovenski. Za višji razred je sposobnih 74, nesposobnih 43 in dva sta ostala neizprašana. Poučevali so na tej šoli gg. Raktelj Francišek (nadučitelj), Smrekar Janez (veroučitelj), Kokalj Francišek, Armic Leopold, Razingar Antoh, Bahovec Francišek, Pavlin Francišek, Krulc Ivan, Cepuder Josip, Gorečan Josip, Sachs Alojzij. — Na tej šoli je bila tudi šolska delarna za lepljenstvo in mizarstvo, v kateri je poučeval g. Cepuder Josip.

3. Letno poročilo mestne osemrazredne dekliske ljudske šole v Ljubljani. Število učenec na konci leta 363. Le slovensko jih govori 253, le nemško 2, slovensko in nemško 108. Za višji razred sposobnih je bilo 283 (= 78%), nesposobnih 67 in neizprašanih 13. Na tej šoli so poučevali gg.: Moos Julija (nadučiteljica), Merčun Rok (veroučitelj) † Pribil Ernestina, Konschegg Friderika, Gusl Emilija, Zupan Agneza, Wessner Marija, Marout Marija, Moos Marija.

4. Jahresbericht der städtischen deutschen Knaben-Volksschule in Laibach. Število učencev 158. Le nemško jih govori 30 (= 19%), slovensko in nemško 118, nemško in laško 5. V Ljubljani jih je stanovalo 131, zunaj 27. Za višji razred je sposobnih 121 (= 77%), nesposobnih 34 in neizprašani 3. Na tej šoli so poučevali gg.: Valenta Teodor (nadučitelj), Šarabon Mavrilj, (veroučitelj),

Eržen Valentin (veroučitelj), Maier Anton, Janovsky Jožef.

5. Deseto letno poročilo deške meščanske šole v Krškem. Na čelu poročila je J. Lapajnetov spis »Valvazor in Dolenjsko pred 200 leti.« Temu spisu slede v abecednem redu »Tehniški izrazi«, nabrani v Hesky-jevi od ministerstva posebno priporočeni knjigi »Einfache Objecte des Bau- und Maschinenfaches für Knaben Bürgerschulen, gewerbl. Fortbildungsschulen und Handwerkerschulen« in v slovenščino prevedeni od g. Jos. Bezlaja. Število učencev $36 + 20 + 17 = 63$. Učiteljsko osebje gg.: Lapajne Ivan (ravnatelj), Bezljaj Josip, dr. Romih Tomo, Knavs Ivan (veroučitelj).

6. Letno poročilo štirirazredne ljudske šole v Krškem. Število otrok v vsakdanji šoli 204, v ponavljalni šoli 19. Za višji razred ali oddelek, oziroma za izpust je sposobnih 120 (= 59%), nesposobnih 81 in neizprašani 3. Učiteljsko osebje gg.: Gabršek Francišek (nadučitelj), Knavs Ivan (veroučitelj), Rozman Florijan, Michél Marija, Schmiding Ana.

S to šolo je združena tudi »obrotno nadaljevalna šola«. Število rokodelčičev a) v pripravljalnem tečaju 17, b) v I. razredu obrtne nadaljevalne šole 16, c) v II. razredu 13.

7. Letno poročilo štirirazredne deške ljudske šole v Škofji Loki. Na čelu poročila je Frid. Kramarja spis »Nekoliko črtic iz zgodovine škofjeloške deške šole.« Število učencev 301. Za bližnji višji razred je vrlo sposobnih 69, sposobnih 125 (= 64%), nesposobnih 87 in neklasificiranih je ostalo 20. Za prestop v srednje šole se jih je oglasilo 23. S to šolo je združena obrtna nadaljevalna šola, kojoj je obiskovalo 79 rokodelčičev. Učiteljstvo gg.: Pápa Francišek (nadučitelj), Tomazič Ivan (veroučitelj), Zupan Simon (veroučitelj), Cetelj Ivan, Krenner Bogomir, Kramar Friderik.

8. Jahresbericht der Volksschule und gewerblichen Fortbildungsschule in Neumarkt. Število otrok 426. Slovensko jih govori 398, nemško 21, laško 3, češko 2, hrvaško 2. Za višji razred oziroma oddelek je sposobnih 261 (= 61%), nesposobnih 148; neizprašanih je 7. Obrtno nadaljevalno šolo je obiskovalo 65 rokodelčičev. Učiteljstvo gg.: Kragl Josip (nadučitelj), Wruss Josip (veroučitelj), Kmet Andrej, Mally Konrad, Cvirn Ivan; Borowsky Marija, Ihan Gabrijela, Podkrajšek Kornelija.

Obrtno spise. Sestavil Anton Funtek, c. kr. strokovni učitelj v Ljubljani. V Celji. Natisnil in založil Dragotin Hribar. 1891. — S to knjigo je cenenil g. pisatelj jako ustregel našim obrtnikom ter popolnil z njo važno praznino v strokovni književnosti slo-

venski. Urejena je po najnovejših knjigah jednake vrste, zlasti po nemških in čeških. Obširna tvarina je razdeljena na pet poglavij in sicer: I. Poslovna naznanila; II. Poslovno dopisovanje; III. Telegrami; IV. Listine; V. Vloge pri uradih. V dodatku pa poučuje o trgovskih firmah, o poštnih pošiljkih, o uradnih določilih, o telegrafu, o kolkovini, o delavskih knjigah in spricelah, o rokodelski in dopušteni obrti in o naslovih.

Take knjige nam je bilo silno potreba, saj vsak iz lastne skušnje vé, koliko sitnostij dela n. pr. kaka nenavadnejša vloga. Spisana je v prvi vrsti za slovenske obrtne šole in obrtnike, a tudi učitelji, zlasti oni na deželi, posluževali se je bodo s pridom, ker pridejo dostikrat v dotiko z obrtniki, ki ne znajo sami sestavljati vlog in različnih obrtnih pisem in so vsled tega navezani na učitelja. Jezik je čist in umeven. Mnogo besed je novih, ki so bile marsikomu doslej neznane, a precej je tudi tujk, ki so se že popolnoma udomačile in bi jih obrtniki in rokodelci obdržali, akoravno bi jih bil g. pisatelj zamenil z novimi, nenavadnimi slovenskimi izrazi. Marljivi g. pisatelj je imel pri sestavljanju te knjige izvestno mnogo truda, predno je toliko in tako različno tvarino združil v nekako celoto. Knjiga se bode brez dvojbe priljubila vsem narodnim obrtnikom in rokodelcem, katerim je res kaj do lepega domačega jezika pri svojem slovanju.

Tisek je lep in razločen, oblika je pa ona šolskih

knjig. — Velja 80 kr. in se dobiva pri D. Hribarji v Celji, pa tudi v drugih knjigarnah. *F. J.*

Pred 125 leti. Zanimivosti iz prve dobe c. kr. kmetijskega društva v Gorici. Nabral in o priliki kmetijske in gospodarske razstave v Gorici svojim rojakom posvetil Ernest Klavžar. Samozaložba. Tiskala Hilarijanska tiskarna v Gorici. 1891. — V tej knjižici popisuje g. pisatelj delovanje c. kr. kmetijske družbe za Goriško v njenem začetku. Iz starih družbenih zapisnikov navaja vse predsednike in odličnejše ude nje v prvih letih. Po imenih soditi, vodili so družbo večidel laški grofi in baroni v zvezi z duhovščino. Družba si je prizadevala v resnici povzdigniti kmetijstvo v deželi, zato je imela svoja poskušališča, dajala je podjetnim kmetom podpore, marljivim in umnim pa nagrade. V knjižici se nahaja še marsikaj zanimivega. Kdor hoče kaj več izvedeti, dobi knjižico za 10 kr. pri E. Klavžarju v Gorici. *F. J.*

Puška repetirka, v vprašanjih in odgovorih s slovarčkom cesarskim in kraljevim vojakom v pouk. Spisal in založil Andrej Komel pl. Sočebčan, c. in kr. major v pokoj. V Ljubljani, 1891. Tisek »Narodne tiskarne«. Zopet nova vojaška strokovna knjiga, katero je spisal marljivi g. pisatelj slovenskim vojakom. Uspešno jo bodo rabili tudi naši učitelji-vojaki; zato jo toplo priporočamo. Velja 20 kr. in se dobiva v vseh ljubljanskih knjigarnah. *F. J.*

Naši dopisi.

Iz državnega zbora. (Konec.) Tako pa mislijo, gospoda, tudi poslanci slovenskega naroda (*bravo! na desni*) in naj se jim ne podtikajo sanje in fantazije, katerih nikdar niso imeli in jih nimajo! (*Bravo, bravo! na desni.*)

Sedaj pa se mi je, gospoda, poprijeti predmeta, katerega bi se najraje ne dotaknil. Kajti nisem bil nikoli take narave, da bi pomagal ostriti nasprotja; vedno sem videl svojo nalogo v tem, pri nasprotjih posredovati in jih gladiti.

Povem torej tudi tukaj kar naravnost, da nimam nič proti vojnega ministerstva zahvali nemškemu »Schulverein«, da je postavil šolo za nemške otroke. Dalje priznavam izrecno, da tudi temu ne bi nasprotoval, če bi se nemškemu šolskemu društvu poljubilo po Spodnjem Štajerskem ustanavljati šole za nemške otroke. (*Poslanec Klun: »Prav gotovo!«*) Seveda omenjeno društvo vé baš tako dobro kakor jaz, da bi mu v tem oziru nobenega dela ne preostajalo, ker so že šolske oblasti to nalogo rešile v popolni meri. (*Prav res! na desni.*)

Gospoda, imel sem priložnost opazati, kako deluje nemški »Schulverein« po Spodnjem Štajerskem

od tistega časa, ko se je ustanovil, a drugih nego germanizatorskih teženj vključ v najboljši volji nisem mogel opazovati. (*Tako je! na desni.* — *Poslanec Šuklje: Pri nas že! — Poslanec Mica: Povsod!)* Kakšne so razmere kje drugje ne vem, pri nas je tako. (*Poslanec dr. Pacák: Pri nas tudi! — Veselost na desni.*)

Moram si torej misliti, da tisti, ki opetovano in s posebnim poudarkom po povodih različnih pritožb proti nemškemu »Schulverein« naglašajo, da ima zgolj le smoter, ohranjevati nemškim otrokom njih narodnost, nikakor pa ne germanizirati, ne poznajo delovanja tega društva po Spodnjem Štajerskem.

Ustanovile so se šole po takih krajih, kjer od tamošnjega prebivalstva niti jedna obitelj ni nemške narodnosti. (*Čujte, čujte! na desni.*) Za zidanje šolskih poslopij so se podarile podpore v šolskih okrajih z izključno slovenskim prebivalstvom le s tem pogojem, da bi bil učni jezik vseskozi nemški. (*Poslanec Klun: Prav tako, kakor pri nas!*)

Nemške šole ob jezikovni meji se podpirajo le takrat, če so všolane slovenske občine, oziroma če se všolajo.

Se morda strinjajo s tem postopanjem besede vladnega zastopnika pri zadnjem zborovanju v Celovci: »Er hat sich leiten lassen von der Achtung und gerechten Würdigung der Eigenart des anderen Stammes.«? (*Čujte, čujte! na desni. — Poslanec Šuklje: Čudno pravično spoštovanje!*) In če je društvo res namenjeno ohraniti nemškimi otrokom njih narodnost, kaj pa ima potem sploh opraviti s spoštovanjem in čišljanjem posebnosti drugega roda? (*Tako je! na desni. — Poslanec Spinčič: Dvorni svetnik, Goëss, je to našel!*)

Ni še tako dolgo, odkar se je ustanovila v nekem šolskem okraji Spodnjega Štajerskega ne daleč od jezikovne meje po nemškem »Schulvereinu« šola, in priznavam, da je tam res nekoliko nemških otrok. Reklo se je sicer: Mi ustanovimo to šolo le za nemške otroke.

Ali kako dolgo so ostali pri tem sklepu? Kmalu se je začel divji lov na slovenske otroke.

Nek glavni pospešitelj nemškega šolskega društva pridjal si je celo naslov »baron« (*ceselost*), najbrž, da bi mogel delovati bolj uspešno. (*Veselost na desni! — Poslanec Klun: Izvrstno!*)

Nek železnični čuvaj je bil, ko vključ četirkratnemu obdelovanju po železničnem inženirji ni hotel svojih dveh otrok pošiljati v društveno šolo, premiščen in se je moral preseliti ravno ob istem času, ko mu je ležala pri njem stanujoča teta na smrtni postelji. (*Čujte, čujte! na desni. — Poslanec Klun: To je pa že nečloveško!*)

Gospoda, ne morem o tej gnusni agitaciji natančneje govoriti, dasi imam o tem materijala v veliki množini, in bi le še opomnil, da je na omenjeni šoli že jedno leto poludnevni pouk in da se je vključ poludnevnu pouku predlagalo, naj bi se tej šoli podelile pravice javnosti, tako da so kmetje kar povpraševali, veljajo-li za dotično šolo druge postavbe nego za javne! (*Čujte, čujte! na desni. — Poslanec Klun: »Protekacija«.*)

Saj je jasno, da se seje s takim postopanjem med ljudstvo le prepri, (*tako je! na desni*) ne da bi se slovenskemu narodu izdatno škodovalo. Prepričan sem, da se dandanes slovenski narod — ki je pripravljen in voljan braniti svojih pravic in interesov, kjer in kadarkoli z vso odločnostjo — germanizirati ne da več. (*Priznanje na desni.*)

Nočem se pa odpovedati upanja, da bo končno prišel vender čas, ko Nemci avstrijski, ki pripadajo veličastnemu kulturnemu narodu, težnjam po нравnem in gmotnem povzdigu našega naroda ne bodo več nasprotovali in jih ovirali, temveč nam bodo privoščili naš narodni razvoj! (*Živahno odobravanje in ploskanje na desni. — Govorniku se čestita.*)

Iz krškega okraja. (Konec.) Poročilo knjižničnega odbora o stanju, uporabi in računu okrajne učiteljske knjižnice.

Gospod Ivan Lapajne, ravnatelj meščanske šole v Krškem poroča, da je okrajna učiteljska knjižnica štela koncem rožnika 1891. l. 1020 knjig v 1460 zvezkih in več nevezanih časnikov. Izposodilo si je 25 učiteljev 201 knjigo.

Gospica blagajničarica Ana Schmiedinger, učiteljica v Krškem, poroča o računu:

Dohodkov je bilo	263 gld. 43 kr.
Troškov pa	176 » — »
Ostane	87 gld. 43 kr.

Kot pregledovalca računov se izvolila gg. Grčar Andrej iz Mokronoga in Saje Ivan iz Št. Jerneja, katera sta račune v popolnem redu našla, na kar se račun odobri. Potem se priporočajo nekatere knjige in muzikalije v nakup ter se sklene, da se nevezane knjige in časniki dajo vezat.

Volitve: a) stalnega odbora. Po nasvetu g. nadučitelja Sajeta ostane stari odbor, gg. Bezljaj Jožef, dr. Romih Tomaž, Rupnik Ivan in Lapajne Ivan;

b) knjižničnega odbora. Po nasvetu g. nadučitelja Lundra ostane stari knjižnični odbor: gđc. Ana Schmiedinger, gg. Lapajne Ivan, dr. Romih Tomaž, Rupnik Ivan in Cepuder Jakob.

c) Volitev 3 delegatov k deželni učiteljski konferenciji. Ta volitev se je vršila po nasvetu g. prvosednika po listkih. Izvoljeni so gg. dr. Tomaž Romih, meščanske šole učitelj, Leopold Abram, nadučitelj v Kostanjevici in pri ožji volitvi med g. Slancem in g. Lundrom izvoljen je Francišek Lunder.

Posamezni nasveti. Gospod Leopold Abram, nadučitelj v Kostanjevici nasvetuje, naj pošiljajo krajni šolski sveti sejne zapisnike sl. c. kr. okrajnemu šolskemu svetu v pregled. Po razjasnjevanji g. prvosednika sprejme se nasvet z opombo g. Jožefa Bezljaja, da se ti zapisniki pošiljajo posamez, kadar to zahteva šolsko voditeljstvo, sicer pa vsaj celoletno skupaj ob priliki predlaganja proračuna. S tem je vsopred končan.

Gospod prvosednik sklene konferencijo zahvaljujoč gg. poročevalce za trud in za odlična poročila, vsem pa za pazljivost in potrpežljivost ter izreka željo, da bi ta konferencija mnogo sadu obrodila. Vspodbuja navzočnike, naj neutrudno delujejo na korist izročene jim mladine, naj jo v pravem duhu vzgojujejo in ji vcepljajo v mlada srca čut ljubezni do Boga, do domovine, države in prevzvišene vladarske hiše.

Gospod prvosednikov namestnik se končno srčno zahvali v imeni vsega učiteljstva g. prvosedniku za tako izvrstno in nepristransko vodstvo okrajne učiteljske konferencije.

Med poročilom g. prvosednika počasti konferencijo s svojim pohodom gospod c. kr. okrajni glavar Henrik Weiglein. G. prvosednik ga prisrčno pozdravlja, zahvaljujoč ga za uspešno podporo pri šol-

stvu ter mu čestita h godu v imeni vsega učiteljstva krškega okraja, na kar se g. glavár toplo zahvali in ostane pri konferenciji skoro do konca.

Popoldne je bil na vrtu g. Gregorića skupen obed, po obedu pa zborovanje »Pedagoškega društva«. Le prekmalu je minil čas in težkim srcem smo morali odriniti vsak na svoj dom v srci veselo zavest, da ostane dan konferencije vsakomur v dobrem spominu.

Gebauer.

Z Brda.*) Dne 1. malega srpana smo se zbrali v Mengši, polnoštevno k letošnji uradni konferenciji. Predsednik c. kr. okr. š. nadzornik g. Lovro Letnar otvori zborovanje ob 9. uri dopoldne ter pozdravi zbrane nekako tako-le:

»V tretje došla mi je čast, da Vas k uradnemu zborovanju zbrane morem dostojno in prijateljsko pozdraviti. Bog Vas sprini! Zopet smo si podali rokê, da v bratovskem sporazumljenji premostrimo sedanje stanje kulturne stavbe, katere pritlični del moramo sestavljati mi, — pa tudi da pregledamo bilanco svojo, ki je v zvezi s tem delom.

Preininitna, prekrasna bode ta stavba, saj je v nji bodočnost premilega nam národa in sam presvetli vladár podál ji je načrt ter čuva nje izvrševanje.

Dodali smo zopet nekaj kamenov, a mnogokrat pèhali smo se zaman: časi po svoji krivdi, časi pa tudi zaradi ovir, katere so nam stavili nasprotniki naši, ki deloma vedoč, deloma nevedoč zavirajo ali celó razdirajo uspeh našega truda.

A ne omahujmo zaradi tega! Kakov bi bil naš značaj? Prepričani, da je dobra stvar našla vedno ovir in nasprotnikov, spominjajóč se resničnih besed sl. Diesterweg-a, ki veli:

„Nikomur ne preti tolika nevarnost od stagnacije in nadzorništva, kakor ravno stanu učiteljskemu, ker nikomur ni dana tako težka naloga, kakor jo ima zvrševati učiteljstvo“ — vstrajamo!

»A stena skalna
Ostane stalna,
Viharju klubujem, ostanem!
Kedor je možák —
On vedno ostane enak!«

S temi besedami našega pesnika Vas bodréč vabim Vas prijazno na denašnje delo, pri katerem blagovolite sodelovati iz one ljubezni, ki neumorno deluje na blágor mladine in národa našega!“

Možatemu temu pozdravu je sledilo njegovo poročilo, iz katerega smo posneli sledeče:

1. Premembe pri učiteljstvu so bile letos prav redke.

Osobje na javnih šolah je dobilo tovariša g. Kosa, Nadučitelj moravski pa je dobil nadučiteljsko službo v Mengši. Voditeljica zasebne dvorazrednice v Repnjah č. s. Zupančič Benedikta napravila je izpit za meščanske šole, a zasebni učitelj špitališki J. Hribar

odpovedal se je službi. Na njegovo mesto je prišel zasobni učitelj Šuštar Anton. V Domžalah se je otvorila z dovoljenjem vis. c. kr. dež. š. sveta zasebna nemška (Schulverein) šola, kjer poučuje izprašana učiteljica gđe. Eckert Friderika.

2. O delovanji š. oblasti v minulem šolskem letu je malo kedaj prilika pri uradni konferenciji omenjati tako važne stvari, kakor je razvrstitev naših plač — v materijalni bilanci našega stališča najvažnejša rubrika. V našem kraju je še vedno nekaj prav težavnih služeb s plačo zadnjega plačilnega razreda.

Dalje omenja odloka vis. c. kr. dež. š. sveta, kateri sklicuje deželno konferencijo ter omeni, da ima naš okraj tja dva odposlanca poslati.

Sl. c. kr. okr. š. svet nam je z odlokom dne 29. vinotoka 1890., št. 664 zopet izdatno olajšal obravnavo šolskih zamud s tem, da je kr. š. svetom ukazal, vsakega pismeno posvariti. S tem se je tudi tisto odjuzno izpraševanje roditeljev, zakaj niso otrok v šolo pošiljali, v grob položilo.

Imenovano š. oblastvo se je trudilo od vis. c. kr. dež. š. sveta izposlovati ukaz, po katerem bi moralo š. vodstvo vsakega učenca siliti do konca šolskega leta k obiskovanju. Žalibog, da se ni posrečilo zaželenega ukaza dobiti. Vprašanje je dež. š. svet pač rešil, a med vrsticami odloka je jasno brati, da je od učiteljstva samega odvisno, kako bode v svojih šolah oziroma razredih vzdrževalo redno obiskovanje z izdavanjem izpustnic.

Izmed nameravanih ali gradečih se šolskih stavb, katere je vis. dež. š. svet že pred leti potrebnim spoznal, otvoriti bode se morala v prihodnjem šolskem letu (1891/2) le nova šmartinska šola. Novo poslopje pri Sveti Trojici se bode izročilo v kratkem svojemu namenu.

Sl. c. kr. okr. š. svet je pospeševal po vsej moči razširjenje jednorazrednice v Dolu, a kr. š. svet obračal je stvar takó, da bodo morali učenci in učitelji še jedno leto obiskovati najslabejšo sobo v našem okraji. Prenapolnena jednorazrednica v Gorenjem Tuhinji razširiti bode se morala v dvorazrednico.

3. Ker nam »Učiteljski Tovariš« zvesto objavlja ukaze in odloke š. oblastev, znani so vsi našo kronovino zadevajoči. List ta nam je zaradi tega še boljše potreben in želeti je, da ga ima vsaka učiteljska moč. Slučaj, da smo imeli med učenci I. oddelek obiskujočimi tudi dečka požigalca, dal je povod omeniti ukaz vis. c. kr. dež. š. sveta od dné 10. svečana 1880, št. 2.387.

4. Nekatera šolska poslopja bodo imela pač še vedno nekaj pomanjkljivosti, katerih pa ni možno drugače odstraniti, kakor s tem, če jih poderó in nova postavijo ali razširijo. Vender pa se po večini skrbi s pridnim prevetrovanjem vsaj za dober zrak. Okraj šteje 15 pravih in primernih šolskih poslopij. V nekaterih sobah so čudno nerodne peči, poleg te lastnosti pa še slabo grejejo. Marsikje bi kr. š. svet ne-

*) Zaradi raznih zaprek zakasnjeno!

katero nedostatnost s prav malimi stroški lahko odpravil, a prošnje voditelja so »bob v steno«. V takem slučaju naj si vodja naravnost pri c. kr. okr. š. svétu išče pomoči. Po naznanilih šolskih vodstev so se letos vršile poprave na 15 poslopjih. Gledé snažnosti sob opomni, da naj se nekatere prahú bolj snažijo. Vedno naj se tudi učenci vadijo snažiti šolsko opravo, police pri šolskih oknih in naj skrbé, da bodo njihovi prostori čedni. 25 šolskih sob je bilo prav snažnih, 10 snažnih in 3 mánj snažne.

5. Šolsko opravo je imelo 21 sob prav dobro, 5 zadostno, 1 komaj zadostno in 3 nezadostno. Slednjim spadajo vse zasebne šole.

6. Predpisanih učil manjka devetindvajsetim šolam skupno okolu 300! Učila treba skrbno hraniti in sproti pomnoževati. Tovariš Trost nam je dal pri zborovanji društva navod, kako si učitelj lahko nekatera učila z malimi stroški sam pripravi. Osobito treba zemljevide skrbno hraniti, kajti so dragi in se najlaže pokvarijo osobito v vlažnih sobah. Najbolje je zanje napraviti posebno stojalo, ki je podobno stojalu ruskega računskega stroja.

7. Šolsko obiskovanje je doseglo letos isto stopinjo, kakor lani, ker postopamo dosledno po odkazanem nam potu dalje. A ker je narastlo število obiskujočih otrok na 4000, je nekoliko le napredovalo. Bolezni so letos isto malo ovirale, a zima je bila nenavadno ostra in dolga.

Vse šolske občine, ki imajo šolsko obiskovanje pravilno uravnano, imajo za vsakdanjo šolo godnih 4585 otrok ($2305 + 2280$), za ponavljalno šolo pa 1119 ($520 + 599$). Vsakdanjo šolo je obiskovalo 3794 otrok ($2004 + 1790$), obrtno nadaljevalno 1, zasobne šole 198 ($4 + 184$), doma poučevanih je bilo 9 ($3 + 6$). Na podlagi postavnih določil § 17. ali zaradi telesne in duševne nesposobnosti oproščenih je bilo do 8. leta 356 ($167 + 189$), do 12. leta 47 ($25 + 22$), do 14. leta nobeden. Zaradi prevelike oddaljenosti je bilo do 8. leta oproščenih 64 ($34 + 30$), do 12. leta 66 ($41 + 25$), do 14. leta nikdo. Šole ni hotelo obiskovati 10 ($4 + 6$) otrok, a sosedne šole je pohajalo 50 ($22 + 28$) otrok.

Gledé rednosti v obiskovanji na podlagi mesečnih pregledov šolskih zamud ima 29 šol s 3794 vsakdanjimi šolarji v % izraženo 382,3 splošnih zamud, a z ozirom na število samó neopravičenih zamud 90,3. Povprečno število % za vse šole na jeden dan znašalo bi gledé splošnih zamud 13,14, oziroma samo neopravičenih 3,1.

8. Otroške knjižnice broje skupaj 1657 knjig, torej 200 več nego lansko leto. Pri izposojevanji knjig treba stroge kontrole gledé kakó in s kako pridnostjo učenci posamezne spise čitajo.

Učiteljske in šolske knjižnice imajo sedaj 1890 zvezkov. Poleg teh je v okraji tudi 5 kmetijskih knjižnic, v katerih je 62 knjig. Za otroške in šolske knjižnice je bilo proračunjenih 107 gld. 14 kr.

9. Šolskih vrtov je do sedaj v okraji 19. Voditelji tistih šol, katere še takih nimajo, naj pridno nagovarjajo kr. š. svét, da ob priliki prikupi vsaj par arov velik vrtiček.

10. Poslovanje šolskih vodstev. Voditelj je odgovoren za vse uradno poslovanje, kar ga zahteva njemu izročena šola.

Razmerje med vodjo in ostalim učiteljstvom naj se kaže v postavno urejenih službenih razmerah vedno v bratovski ljubezni in pravi kolegijalnosti. Dopisi in odgovori naj se pošiljajo predpostavljenim oblastvom vselej pravočasno in v dostojni obliki. Poznati se mora, da ne pišemo svojemu tovarišu. Dopisi naj se vender skrbno prečitajo, da ne bodemo uradnikom dajali prilike, obćudovati našo uradniško skromnost!

Skrb vodstva bodi tudi, da imajo vsi učenci potrebna učila; v tem moramo biti neizprosni, nepri-zanesljivi posebno v tacihi slučajih, ko stariši učila lahko napravijo. Hodi učitelj z vojaško natančnostjo k pouku, bode se redko pripetilo, da bi kak učenec prepozno došel. Ako se vodja oddalji od svojega službenega mesta, n. pr. če počitnice drugje prebije, tedaj mora se ravnati po ukazu vis. c. kr. dež. š. svéta od dné 21. vinotoka 1890, t. j. vložiti mora prošnjo za dopust ter oddati ključe šolskih prostorov predsedniku kr. š. svéta.

11. Uradni spisi so bili razven petih slučajev popolnoma v redu. Tednik naj se ne piše za 14 dnij skupaj. Pohvalno omenena je naprava map za kurentne uradne spise.

12. Vedenje učiteljstva spričuje, da visoko ceni svoj poklic ter se zaveda stanovske časti.

Vender naj se postopa še bolj taktno, bodi si kadar se ima peró v roci, bodi si v slučajih, kader se išče okrepčila pri gostilničarjevi mizi. Svetujmo si v tacihi, recimo kritičnih položajih drug družemu ter si bodimo zaupni. Svet je takšen, da rad večino sodi po posamezniku. Vse priznanje izreka učiteljstvu za njegovo delavnost v prosep našega društva, ki gotovo naše izobraženje popolnjuje, — za trud pri izdelovanji podrobnih učnih črtežev in pridno dopisovanje šolskim listom, kar daje le dobro ime okraju.

13. Dobro disciplino vzdržuje pred vsem dober pouk. Jednorazredničarjem bi lajšalo disciplino in pouk razvrstitev oddelkov: recimo I. od. na levo — II. oddelk na desno polovico klopij — zna se, kjer je to možno. V 29 razredih je bila disciplina prav dobra, v 7 dobra in v 2 zadostna.

14. Vzgoja mladine napreduje kolikor toliko; le zloben človek more trditi, da šola v tem oziru nič ne stori ali da je ona kriva hudobij, ki jih mladina tu in tam učini. Bojevati se nam je vedno z neštevilnimi hibami domače vzgoje.

15. Učni uspehi so v 24 razredih prav dobri, v 9 dobri in v 5 zadostni.

Kolikor več učitelj stori v šoli, tem večji ugled uživa v ljudstvu. Prav toplo priporoča nadzornik hospitiranje. »Kedor hospitira, že izkuša«.

16. Jezikovni nauk. Ker je nazorni nauk podlaga vsega daljnega pouka, naj se ta prav pridno goji. Mali naj sedeč beró. Tudi memoriranje naj se pridno vadi. Slovnici nasprotuje vsekako in vedno nepravilni govor, naravnost v lice pa bije dijalekt, ako se rabi dosledno in celó v višjih oddelkih. Nekaterim se priporoča pridno prebiranje najboljših literarnih del slovenščine in tudi nakupovanje istih.

Najvišji smoter jezikovnega pouka je pravopis in spisje, t. j. pripravljane učencev do samostojnega za-

pisovanja in spisovanja. Zato se sine stanje šole po pravici ceniti z ozirom razredov v zvezkih. Vaditi pa treba spisne, pravopisne in slovniške naloge v pravem sorazmerji. Vsaka naloga imej vrstilno število, poleg naslova pa v oklepaji pojasnilo: je li samo prepis ali popis po vprašanih ali načrtu, ali je prosta naloga. Pod vsako nalogo naj se tudi podpišejo. Podpis je jako potreben; čuje se, da se fantje potrjeni k voku jako slabo podpisujejo ali se še celo ne znajo. Posebno skrben navod podal nam je g. nadzornik v govoru o popravah. (Konec prih.)

Društveni vestnik.

Iz novomeškega okraja.

»Dolžan ni samo, kar velewa mu stan,
Kar more, to mož je storiti dolžan«.

Tako si je gotovo pisalec iz našega okraja v zadnjem Vašem c. listu mislil, ko Vam je med drugim omenil »... a vender se od tu najmanj dopisuje«, in prav je imel. Vemo, da je, ali da vsaj mora biti vsak učitelj toliko zmožen, da napiše par stavkov o svoji šoli, o šolskih otrocih ali o važnejših šolo ali šolske osebe dotikajočih se novostih, vsaj marsikoga že šolski vestnik k temu prisili, — in če bi Vam o tem, ako tudi le na kratko poročal, gotovo ne bi takega dopisa vrgli v koš. Zatorej, dragi tovariši! ne držimo križem rok, da se nam ne bo vedno predbacivalo, da so naši dopisi redki, mogoče kakor bele vrane.

Ker je naše učiteljsko društvo dné 1. vinotoka zborovalo v Žužemberku, zatorej naj Vam nekoliko poročam, kako se je to zborovanje vršilo. Vspored je bil sledeči: 1.) Nagovor predsednikov. 2.) Petje v ljudski šoli. (Poročevalec g. M. Hiti, nadučitelj v Dobrničah.) 3.) Pogovor o osnovitvi učiteljskega pevskega zbora v tem okraji. 4.) Slučajnosti.

Naj Vam najprej povem, da se nas je zbralo 15 učiteljev in 1 gdč. učiteljica; pripomniti pa moram, da je iz trebanjskega šolskega okraja došel le eden g. tovariš. Upamo, da bode ta okraj v drugo bolje zastopan, ker le z združenimi močmi nam bo moč kaj doseči, kar je omenil tudi g. prvomestnik F. Koncilijski po srčnem pozdravu vsem prisotnim. G. predsednik potem vse zahvali, ki so prišli k zborovanju in želi, da bi isto ne samo učiteljem, temveč tudi našemu narodu koristilo. — Za zapisnikarja je bil voljen g. učitelj V. Zavrl.

Po nagovoru g. predsednika nam g. M. Hiti jako temeljito in poučno poroča o petji v ljudski šoli ter nam razložno kaže, kako naj učitelj — kakor »Weinwurm« v svoji knjigi: »Methodische Anleitung...« — postopa od bližnjega do daljnega, da dosepe slednjič do predpisanega snotra.

Ker je petje pri nas jako dremalo, da, skoraj spalo, pobrinilo se je naše društvo, da osnovi učiteljski

pevski zbor, da bi se učitelji v petji bolj in bolj utrjevali in dalje urili ter o zborovanjih nekoliko prisotne kratkočasil; zato je bila 3. točka pogovor o osnovitvi pevskega zbora. Učitelj Zavrl predlaga, naj bi odbor preskrbel partiture, katere naj bi med učitelji-pevci krožile, da vsak svoj glas prepiše in se ga nauči ter se pri prihodnjem zborovanju tudi lahko pevska vaja uvrsti. G. Koncilijski meni, da bi bilo treba več partitur in zato bodeta lastnovoljno gg. M. Hiti in V. Zavrl iste prepisovala in učiteljem v krožbo pošiljala. Da se pa izvé, kdo je pevec in kateri glas poje, nasvetuje g. Hiti, naj se pošlje »cirkulandum« med učiteljstvo tega okraja, da vsakteri zapiše, zna li peti in kateri glas more peti. Po predlogu g. Kutnarja se volijo v začasni odsek gg. Fr. Koncilijski, M. Hiti in V. Zavrl.

Tako smo prišli k zadnji točki, pri kateri izraža g. prvomestnik željo, naj bi društvo napravilo rajnemu kolegu J. Ancelju spomenik, ker je bilo — najbrže po pomoti — zadnjič rečeno, da ga že ima, kar pa ni res. Sprejeto. G. Zavrl predlaga, naj se pravila natisnejo in udom dopošljejo. G. predsednik pravi, da se bo to v kratkem zgodilo. Nato predlaga še g. I. Zupan, naj bi odbor blagoizvolil potegniti se ter napraviti prošnjo za tiste začasne učitelje in učiteljice, ki so bili nastavljeni že predno je stopil zakon z dné 29. listopada 1890. l. v veljavo in sicer v tem zmislu, da bi vis. c. kr. deželni šolski svet dovolil tistim začasno nameščenim učiteljem in učiteljicam isto plačo, katero so poprej imeli in da bi se jim to izplačalo tudi za letošnje leto. To prošnjo naj bi odbor poslal »Zvezi učiteljskih društev«, ker tjakaj namestavajo tudi začasni učitelji tega okraja*) svojo prošnjo odposlati, da bi potem z združenimi močmi prošnja prišla k c. kr. deželnemu šolskemu svetu.

K sklepu spominja se g. predsednik našega preljubljenega očeta, zaščitnika in pospeševalca vseh šol, premilega vladarja, Frančiška Jožeta I., kojemu zakliče z učiteljstvom trikratni »slava«. — l.

*) Kaj pa iz družih okrajev? (Op. dop.)

Vestnik.

Najvišje darilo. Nj. veličanstvo presvetli cesar je podaril šolski občini v Šmarinah pod Ljubljano iz zasobne blagajnice 250 gld. za razširjenje šolskega poslopja in krajnemu šolskemu svetu v Predosljih 200 gld. v isti namen.

Osobne vesti. Učiteljem glasbe na c. kr. učiteljski v Ljubljani je imenovan g. Alojzij Sokoll, reg. chori v Melku. Pred kratkem imenovani ravnatelj učiteljskega v Kopru, naš ožji rojak, g. Ivan Markelj imenovan je članom deželne šolskega sveta isterskega. G. Janko Likar, učitelj v Izlakah, dobil je službo učitelja-voditelja na ljubljanskem barji. Gdč. Jadviga Šarc, podučiteljica v Vojniku, pride stalno na drugo učno mesto v Moravce. Izprašana kandidatinja gdč. Amalija Tome pride začasno na drugo učno mesto pri Sv. Križi nad Litijo. Izprašana kandidatinja Frančiška Žebre je dobila začasno II. učiteljsko mesto v Hotedršici.

Na Savi pri Litiji so ustanovili šolo za silo, kjer poučuje umirovljeni učitelj Fr. Cetelj.

V Trbijah nad Trato se je pretekli mesec otvorila ekskurendna šola.

Petje v ljudski šoli na Koroškem. Po najnovejši uredbi se otroci v ljudskih šolah na Koroškem ne bodo več učili petja po notah. — Ta nova uredba se nikakor ne da odobravati.

Pouk v risanji. Naučno ministerstvo je izdalo ukaz, s katerim se prenarejajo načrti za učenje risanja na učiteljskih. Pouk bo v bodoče v vsakem razredu skupen, t. j. gojenci vsakega razreda se bodo bavili ob enem z jedno in isto risarsko nalogo. (Ministerski razpis od dne 28. kimovca 1891. l. št. 10.158).

Domače naloge iz latinskega in grškega jezika so se na višjih gimnazijskih razredih odpravile in se ima ta čas porabiti po možnosti na branje. (Min. razpis od 30. kimovca 1891. l. št. 1086).

Predavanje v muzejskem društvu. V Rudolfinumu je predaval 14. vinotoka pred mnogobrojnimi občinstvom g. deželni arhivar A. Koblar v slovenskem jeziku o kranjskem železarstvu. Razvil je vso zgodovino železne obrti na Kranjskem od prazgodovinskih dob do današnjega dne. Na posebnem zemljevidu naše dežele je pokazal vse železne rudnike, katerih je bilo prav mnogo, zlasti na zahodnem Gorenjskem; povedal je njih število in kdaj so bili ustanovljeni. Razkazoval je različne železne rude, iz katerih so na Kranjskem topili železo in ga še topé. Razložil je način topljenja v prazgodovinski, rimski in slovensko-nemško-italijanski dobi. Opisoval je prvotne peči na sapo in pozneje peči na volka, iz katerih so se v 16. stoletju razvili današnji plavži. Dokazal je, da je bila naša dežela že v starih časih sloveča zaradi železa. Navajal je različne rudarske zakone, katere so omogočale, da se je železarstvo pri nas v 16. stoletju kaj lepo oživilo in razcveto, a povedal je tudi vzroke, radi katerih je pozneje propadalo. Občinstvo je jako pazljivo poslušalo vseskozi natančno in zanimivo predavanje in ga je h koncu živahno odobraval. Želeti je le, da bi nam marljivi g. arhivar še večkrat kaj predaval iz zgodovine naše krasne in rudnin bogate dežele.

Častno občanstvo. V Anzbachu na zahodni železnici je praznoval 1. vinotoka ondodni šolski vo-

ditelj Frančisek Posch petdesetletnico svojega učiteljevanja. Pri slavnosti, ki so jo vsled tega priredili, nagovoril je župan Schwab zbrano družbo tako-le: »Vsi, kateri smo hodili v šolo k Poschu, dobili smo marsikatero po roki in mnogo tudi kam drugam, in le škoda je za vsaki mahljej, ki ni dobro zadel. Sklenili smo dečki takrat maščevati se, kadar dorastemo. Vsi udje občinskega zastopa smo pa bili učenči gospoda Poscha in izvršujoč svoje, nekdanj skleneno maščevanje, imenovali smo gospoda Poscha jednoglasno častnega člana naše občine.

Kmetijskih in gozdarskih šol imamo v Cislitaniji po poročilu c. kr. kmetijskega ministerstva 103. Od teh zavodov je 6 državnih, 31 deželnih, 3 občinski, 61 društvenih in 2 privatna. Razvrstitev po kronovinah je sledeča: Niže Avstrijska ima 1 visoko kmetijsko šolo (Dunaj), 2 srednji in 8 nižjih kmetijskih šol; Češka ima 6 srednjih in 34 nižjih; Moravska 3 srednje in 15 nižjih; Galicija 3 srednje in 10 nižjih; Štajerska 4 nižje. Po 3 kmetijske šole ima Tirolska, Koroška in Šlezija. Po 2 Gornje Avstrijska in Goriska; po jedno Kranjska, Istra, Dalmacija in Bukovina. J. B.

Zahvala. Slavno društvo »Narodna šola« je blagoizvolilo tukajšnji jednorazredni ljudski šoli za mali znesek obilo raznega šolskega blaga podariti, za kar se podpisani najiskreneeje zahvaljuje.

Horjul dne 21. vinotoka 1891. I. Pokorn.

Zahvala. Slavno društvo »Narodna šola« je blagoizvolilo za mali znesek poslati mnogo šolskega blaga ljudski šoli na Bučki. Tem pótém izreka se prelepa zahvala.

Šolsko vodstvo na Bučki dne 22. vinotoka 1891.

Frančisek Fabjančič, šolski vodja.

Zahvala. Slavno društvo »Narodna šola« je blagoizvolilo poslati za ubogo šolsko mladino tukajšnje šole mnogo raznega šolskega blaga. Za ta velikodušni dar se v imeni uboge mladine podpisani iskreno zahvaljuje.

Vodstvo trirazredne šole v Knežaku dne 23. vinotoka 1891.

V. Pin, vodja.

Zahvala. Tukajšnji gostilničar g. Frančisek Celestina je v poletnem času priredil »kegljanje za dobitke« na korist naši ubogi šolski mladini. Čisti prebitek 94 gld. 60 kr. sva prejela od g. okrajnega glavarja Matije Grilla, da se vporabi v blag namen. Vrlemu prijatelju nežne šolske mladine, gospodu Fr. Celestini, izrekava za obilni trud, ki ga je imel pri tem blagem podjetju, v imeni obdarovane uboge šolske mladine najtoplejšo zahvalo. Bog mu povrni stoterno!

V Litiji dne 27. vinotoka 1891.

L. Svetec,

predsednik kr. šol. sveta

J. Ravnikar,

načelnik.

Zahvala. Slavna kranjska hranilnica je blagoizvolila za ustanovitev šolske delarne na naši šoli podariti znesek 120 gld. Za ta velikodušni dar izrekava najtoplejšo zahvalo.

Ivan Gams,

predsednik kr. šol. sveta.

Frančisek Ks. Trošt,

načelnik.

Na Igu, 26. vinotoka 1891.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 731

okr. š. sv. Na dvorazrednici v Starem Trgu pri Poljanah je razpisana druga učiteljska služba z letno plačo 450 gld. in prostim stanovanjem v stalno ali začasno umeščenje. V zadnjem slučaju je letna plača le 360 gld.

Prošnje naj se semkaj vlagajo do 20. listopada t. l. Ženske učne moči imajo prednost.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju
dné 26. vinotoka 1891.

Št. 1150

okr. š. sv. Na trirazredni ljudski šoli v Velikih Laščah je stalno popolniti drugo učno mesto z letno plačo 500 gld.

Pravilno opremljene prošnje naj se do dné 31. vinotoka t. l. semkaj vložé.

C. kr. okrajni šolski svet v Kočevju
dné 13. vinotoka 1891.

Št. 540

okr. š. sv. Na novoustanovljeni jednorazrednici pri Sv. Trojici je stalno ali začasno popolniti mesto učitelja-voditelja z dohodki IV. plačilne vrste in prostim stanovanjem.

Prošnje naj se do dné 31. vinotoka t. l. semkaj vložé.

C. kr. okrajni šolski svet v Kamniku
14. vinotoka 1891.

Št. 749

okr. š. sv. Na dvorazredni ljudski šoli v Begunjah se razpisuje služba učiteljice z letno plačo 360 gld. in prostim naravnim stanovanjem v začasno umestitev.

Prošnje za to službo je do 8. listopada 1891 vlagati pri podpisnem uradu.

C. kr. okrajni šolski svet v Radovljici
dné 26. vinotoka 1891.

Listnica uredništva.

G. J. B. v K: Za dotični zemljevid se je rabila oljnata cinober-barva, kakeršna se dobiva v malih cinastih cevéh že z oljem preparirana. Lepa hvala za

poslano! Pozdrav! — G. Zc.: Poslani spis nam ugaja. Hvala! Odgovor na vprašanje prihodnjic. — G. Potojski: Za to številko nam prepozno došlo. Priobčimo prihodnjic. Hvala!

J. Giontini, trgovina s knjigami in popirjem v Ljubljani,

priporoča p. n. krajnim šolskim svetovalcem in šolskim voditeljem svojo zalogo raznovrstnih učil. V zalogi so zlasti: »Nazorni nauk« I. del, spisal I. Tomšič gld. 3:50; »Nazorni nauk« II. del, obsežajoč 150 barvanih podob za prvi pouk najvažnejših strupenih in pitomih rastlin gld. 3:50; »Naše domače živali«; zbirka obseza 12 raznih domačih živalij in je tiskana na lepenki, vezana 70 kr. Grbi in deželne barve. Sto različnih grbov in barv vseh dežel in držav; zvršeni so v oljnatem tisku in stanejo v mapi gld. 1:20. — Skupina grbov avstrijsko-ogerske države gld. 5.— Rodovina habsburška, obsežajoča podobe habsburških cesarjev od leta 1213. gld. 1:50. Skupina peterih človeških plemen gld. 1:25. Eichlerjev navod za risanje I. in II. del po gld. 3:20. Baur, Avstrijska-ogerska monarhija, napeta v mapi gld. 7.— Zemljevid vojvodine Kranjske, napet v mapi gld. 8.—; Kozenn, Evropa gld. 5.—; Planiglobi gld. 3:50; Palestina gld. 4.—; Zemeljski globi s slovenskim imenstvom gld. 5:30, s polutnim meridianom gld. 7:50; Prausek, Tablice gld. 1:80; Schreiber, prvi prirodopisni pouk v mapi gld. 2:40; Schreiberjeve kolorirane stenske table: I. Sesalci; II. Ptici; III. Dvoživke, vse table napete v mapi, vsak odelek po gld. 5:40; Schreiber, anatomija človekova, napeta v mapi gld. 4:60.

Fizikalne priprave: elektriški kolovrat gld. 10.—, raznotere sesalke po gld. 1:70; obušjoče cevi na štiri dele gld. 1:10, steklena palica 35 kr. 50 kr.; smolnogumasta palica 40 kr., podkovni magnet 35, 45 kr. steklene prizme 80 kr., gld. 1:40; krogla z obročem gld. 1:20; kompasi gld. 1:10; kartezijski potapljavci 60 kr.; barometri gld. 3:40, gld. 4:80., termometri 50 kr., 55 kr. 1 gld. 1:10; kompasi po gld. 1.— in gld. 1:20.

Poleg tu navedenih učil je moči dobivati v moji zalogi vse in po isti ceni, kar naznajo druge firme. Dalje velika zaloga šolskih zvezkov, tablic, gob, peres, tint, i. t. d. i. t. d. sploh vseh šolskih potrebščin. Zaloga vseh knjig iz c. kr. zaloge šolskih knjig.

Pri večjih naročilih dovoljujem primeren rabat.

Svoja knjigoveznica, kakor tudi trgovina z glasbenim orodjem.

»Učiteljski Tovariš« izhaja na celi poli velike osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje »Slovenskega učiteljskega društva« prejema list za 2 gld. na leto, za 1 gld. na pol leta.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljano, Poljske ulice št. 9; naročnino pa prejema gospod Fr. Kokalj v Ljubljani na Bregu št. 16.

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko.